

**UCHWAŁA NR 9
RADY DYDAKTYCZNEJ**

z dnia 28 grudnia 2020 r.

w sprawie raportu z procesu monitorowania i ewaluacji na kierunku Etnologia i antropologia kulturowa w roku akademickim 2019/2020

Na podstawie § 68 ust. 2 Statutu Uniwersytetu Warszawskiego (Monitor UW z 2019 r. poz. 190) rada dydaktyczna postanawia, co następuje:

§ 1

rada dydaktyczna przedstawia raport z procesu monitorowania i ewaluacji na kierunku Etnologia i antropologia kulturowa w roku akademickim 2019/2020 zgodny z załącznikiem do uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący rady dydaktycznej:

Anna Malewska-Szałygin

Załącznik nr 1: Raport z procesu monitorowania i ewaluacji kształcenia na kierunku Etnologia i antropologia kulturowa w roku akademickim 2019/2020 przygotowany przez radę dydaktyczną kierunku

Wnioski ogólne i zalecenia do wdrożenia

W celu przeprowadzenia ewaluacji kształcenia na kierunku Etnologia i antropologia kulturowa rada dydaktyczna powołała 3 komisje złożone z członków rady. Komisje monitorowały proces dyplomowania, analizowały wewnętrzne ankiety ewaluacyjne opracowane przez Samorząd Studencki IEiAK oraz oceniały proces egzaminowania. Jedna z komisji przygotowała i przeprowadziła jednorazową, kompleksową ankietę oceny poziomu kształcenia na kierunku, rozesłała nauczycielom akademickim zatrudnionym w IEiAK oraz studentom pierwszego i drugiego stopnia. Odpowiedzi na ankietę okazały się bardzo cennym materiałem pozwalającym na sformułowanie istotnych wniosków dotyczących sposobów poprawy jakości kształcenia. Wyniki prac wszystkich trzech komisji są ujęte w Załączniku 2.

Wnioski ogólne dotyczące kształcenia na ocenianym kierunku są pozytywne: proces dyplomowania przebiega prawidłowo, podobnie jak proces egzaminowania. Zajęcia oceniane są przez studentów najczęściej bardzo dobrze lub dobrze. Nieobowiązkowe praktyki są realizowane bez ocen krytycznych ze strony studentów lub pracodawców. Liczba kandydatów na studia pierwszego stopnia jest dość wysoka, a na studia drugiego stopnia w tym roku była wyższa niż w poprzednim.

W wyniku przeprowadzonych prac rada dydaktyczna postanowiła w nadchodzącym roku akademickim (2020/2021) dokonać jedynie korekt w ofercie programowej. Jednocześnie, na jesień roku 2021 zaplanowała prace nad zmianami w programie kształcenia wymagającymi przeprowadzenia pełnej procedury włączającej opinię Uczelnianej Rady ds. Kształcenia i Komisji Senackiej.

Pomimo ogólnej pozytywnej oceny rada dydaktyczna postanowiła wziąć pod uwagę sugestie nauczycieli oraz studentów i w związku z tym:

- dokonała ingerencji w plan studiów roku akademickiego 2020/2021 wymuszonej przez warunki COVID, uzgodnionej z Kierownikiem Jednostki Dydaktycznej (Prodziekanem Wydziału Nauk o Kulturze i Sztuce). Jednorazowa zmiana polega na połączeniu dwuletniego cyklu zajęć badawczo-terenowych, czyli Laboratorium etnograficznego z seminarium licencjackim w taki sposób, aby nauczyciel prowadzący laboratorium kontynuował współpracę z grupą studentów jako promotor ich prac licencjackich, a studenci zostali zwolnieni z konieczności pisania pracy laboratoryjnej i od razu przygotowywali pracę licencjacką. Zmiany te zostały spowodowane potrzebą zarezerwowania dodatkowego czasu na prowadzenie badań terenowych (wywiadów i obserwacji) w warunkach pandemii:

-
- włączyła do tegorocznego planu studiów zajęcia powadzone przez specjalistkę w zakresie szkolenia do pracy w branży User Experience i User Design. W wyniku monitoringu losów absolwentów okazało się, że wielu naszych absolwentów pracuje w tej branży (choć znaczna część także w organizacjach pozarządowych, urzędach i instytucjach kultury oraz w innych miejscach). Również w ankiecie oceny kompleksowej studenci artykułowali potrzebę wprowadzenia zajęć przygotowujących do tego typu pracy. W miarę możliwości postaramy się kontynuować tego typu zajęcia w naszej ofercie dydaktycznej;
 - doprecyzowała opis Proseminarium badawczego w systemie USOS. W nowym opisie przedmiotu wyraźnie określono relację pomiędzy Proseminarium a seminarium magisterskim;
 - zaplanowała dyskusję na temat aktualizacji nazw modułów kształcenia na studiach pierwszego stopnia, w wyniku której jesienią 2021 r. zostanie przygotowana zmiana w programie studiów;
 - zaapelowała do nauczycieli akademickich o częste uaktualnianie oferowanych zajęć do wyboru i zaplanowała dyskusję na temat poszerzenia oferty zajęć zgodnie z sugestiami, które znalazły się w ankietach studenckich.

Załącznik nr 2: Raport z procesu monitorowania i ewaluacji kształcenia na kierunku Etnologia i antropologia kulturowa w roku akademickim 2019/2020
Szczegółowe wyniki prac komisji

A. Wyniki jednorazowej, kompleksowej ankiety oceniającej sposób kształcenia na kierunku etnologia i antropologia kulturowa

Skład Komisji: Anna Horolets, Magdalena Lubańska, Olga Załęska

Raport sporządzono na podstawie anonimowych ankiet przygotowanych przez członkinie komisji i skierowanych do 1) studentek i studentów, 2) wykładowczyń i wykładowców 3) pracowniczek i pracowników administracyjnych. Każda z grup dostała odrębne ankiety, w których dominowały pytania otwarte odnoszące się do całościowej oceny programu studiów, co miało pozwolić na uzyskanie różnorodnych perspektyw oceny. Ankiety wypełniano w formularzach google docs.

Część I - ankiety studenckie.

Ankiety wypełniło 38 studentek/ów. Osoby wypełniające ankiety studiowały na studiach licencjackich (65,8%, 25 os.) i magisterskich (34,2%, 13 os.), prawie 1/3 z nich studiuje równocześnie na drugim kierunku. Spośród wypełniających ankietę studentek/ów studiów II stopnia 90% (12 os.) obroniło licencjat w IEIAK.

1. STUDIA LICENCJACKIE

● OFERTA

Większość osób uznała program studiów licencjackich za atrakcyjny i zróżnicowany. Nawet negatywne oceny konkretnych przedmiotów były incydentalne. Wśród propozycji zmian pojawiły się m.in. prośby o więcej zajęć na temat: Azji (np. Chin) czy Australii/Oceanii, semiotyki, kina, kulinariów, cielesności, emocji, postkolonializmu, antropologii religii, środowiska, ekologii, krajobrazu, miasta, sztuki, regionów (także innych niż Europa Wschodnia), więcej uwagi dla etnografii Polski, zajęć interdyscyplinarnych (perspektywa historii sztuki, biologii). Powyższe propozycje pojawiały się w 1-3 ankietach jako odzwierciedlenie indywidualnych zainteresowań. Niektóre odpowiedzi wyrażały skrajnie odmienne zdania: wprowadzenia do programu studiów większej liczby klasycznych tekstów np. z zakresu strukturalizmu, marksizmu; vs. zmniejszenia liczby tekstów klasycznych/starszych niż 2005 r. Natomiast często powtarzającą się odpowiedzią była prośba o zajęcia z User Experience (UX), zajęć praktycznych warsztatowych, kształtujących umiejętności analityczne czy pisanie akademickiego, prowadzonych m.in. z instytucjami partnerskimi.

● LABORATORIA

Laboratoria etnograficzne są generalnie oceniane bardzo dobrze. Pisano np. że "laboratoria są najciekawszymi zajęciami i są bardzo dobrze przemyślane". Pojawiały się głosy, że dużo zależy od prowadzącego oraz uwagi dotyczące problemów z konkretnymi laboratoriami czy ich prowadzącymi. Były też sugestie szerszego wyboru grup laboratoryjnych i tematów każdego roku. Jednakże sama idea laboratorium jest przez studentów/ki w pełni aprobowana, a także uważana za pozytywny wyróżnik etnologii na tle innych kierunków. Jakkolwiek osoby studiujące akceptują w większości system pisania najpierw pracy laboratoryjnej, a później licencjackiej to pojawiły się jednak uwagi, że zwłaszcza w czasie epidemii koronawirusa trudno jest wyrobić się z badaniami tak, aby napisać w połowie III roku pracę laboratoryjną (były także ogólne uwagi, podkreślające negatywny wpływ studiowania online na laboratoria). W kwestii adekwatności dostosowania systemu punktów ECTS do nakładu pracy potrzebnego na zaliczenie laboratorium osoby studiujące były podzielone. Większość osób odpowiadających sugerowała, żeby podwyższyć ilość ECTS-ów za zajęcia, ale pojawiały się również głosy, że jest odpowiedni. W odpowiedzi na pytanie „Czy efekty prac w ramach laboratoriów są w wystarczającym stopniu wykorzystywane w publikacjach?” studentki/ci odpowiadali różnie. Część odpowiadających nie umiała tego ocenić, część uważała, że tak (i to wartość studiów na kierunku Etnologia), część - że dobrze byłoby wykorzystywać je bardziej. Wśród pomysłów, jak można mocniej włączyć osoby studiujące w pracę naukową, pojawiły się sugestie doskonalenia umiejętności pisania prac spełniających wymogi akademickie czy nawiązania współpracy z czasopismami etnograficznymi.

• MODUŁY

W kwestii podziału na moduły respondentki/ci mieli różne zdania: od stwierdzenia, że podział jest klarowny ("moduły są świetne... wybór jest szeroki, każdy znajdzie coś dla siebie"); przez stwierdzenie, że najważniejsza jest zawartość (oferowane przedmioty) a nie nazwy modułów; po stwierdzenie, że podział warto zmienić. Pojawiły się uwagi, że moduły L1 (antropologia etniczności) i L9 (Etnografie regionalne / Monografie terenowe) się pokrywają. Padła propozycja zrezygnowania z modułu L7 (Antropologia symboliczna) albo dodania modułu metodologicznego, dotyczącego miasta albo środowiska naturalnego. Kilka osób wskazało, że w L6 (Antropologia religii), L9 i L7 oferta zajęć jest za mała [jest to prawdopodobnie tymczasowy niedostatek]. Pojawiły się głosy, by regularnie odnawiać ofertę zajęć. Przy omawianiu modułów studentki/ci znów upomniały się o zajęcia przydatne na rynku pracy i UX (np. propozycja modułu "praca po etnologii"). Pojawił się głos, że brakuje zajęć o ekonomii w module antropologia polityczna.

• FAKULTETY

Oferta fakultetów dostępnych w ramach studiów licencjackich generalnie oceniana jest dobrze. Pojawiły się prośby o więcej zajęć "terenowo -monograficznych" dotyczących metodyki (czy wręcz „modułu metodycznego”), antropologii miasta, antropologii

emocji, antropologii zaangażowanej, antropologii środowiska oraz więcej zajęć interdyscyplinarnych, na pograniczu etnologii. Po raz kolejny pojawiły się również sugestie wprowadzenia zajęć pomagających studentom/tkom odnaleźć się na rynku pracy - UX ("Serio, zapłaciłbym za miejsce na tegorocznych zajęciach UX!") i podstaw metod ilościowych.

• ZAJĘCIA OBOWIĄZKOWE

Większość osób wypełniających ankietę nie widzi potrzeby wprowadzenia większej ilości zajęć obowiązkowych. Może mieć to związek z faktem, że 1/3 osób wypełniających studiuje drugi kierunek, w związku z czym bardziej ceni elastyczność programu. Jako zajęcia potencjalnie obowiązkowe wymieniano te związane z pracą nad tekstem: pisanem i redakcją pracy czy analizą dyskursu, jak również poświęcone współczesnym problemom metodologicznym. Według studentek/ów przedmioty nieetnograficzne są generalnie dobrze dopasowane do programu studiów. Najwięcej uwag dotyczyło "Klasycznych Teorii Socjologicznych", które studentki/ci proponują zmodyfikować, tak żeby przerabiać na nich podejścia konkretnych współczesnych socjologów i socjolożek, a nie historię socjologii. Pojawiła się też sugestia wprowadzenia do programu studiów podstaw współczesnej filozofii. Były pojedyncze głosy krytyczne wobec poszczególnych prowadzących, ale także głosy wyrażające uznanie dla wykładowców zewnętrznych i przedmiotów nieetnologicznych (np. filozofii, komunikacji i porozumienia, logiki). Ofertę zajęć po angielsku większość osób wypełniających ankietę oceniła jako wystarczającą. Chociaż, również wśród osób pozytywnie oceniających ich ofertę, pojawiały się też głosy na rzecz zwiększenia ilości tych zajęć. Wymagania dotyczące lektoratów czy zajęć ogólnouniwersyteckich większość osób oceniła pozytywnie. Były głosy, że lektoratów mogłoby być więcej. Pojawiły się jednak głosy, że wymagania co do ogólnouniwersyteckich są zbyt duże. Z drugiej strony jedna z osób zasugerowała, że studentki/ci powinni przedmiotów ogólnouniwersyteckich wyrabiać więcej.

2. STUDIA MAGISTERSKIE

• ZALETY STUDIÓW

Jako czynnik najbardziej odróżniający studia magisterskie od licencjackich studentki/ci jednogłośnie uznali brak laboratorium etnograficznego i konieczność samodzielnego prowadzenia badań - tym samym mniej nauki metodyki oraz czytania kanonicznych tekstów, a jednocześnie większa samodzielność i indywidualizacja projektu badawczego ("Wydaje mi się, że magisterka na etnologii jest indywidualnym, samodzielnym procesem"; "Niezależność badawcza, trudniejsze zagadnienia teoretyczne").

• POMYSŁY NA UATRAKCYJNIENIE STUDIÓW

Wśród sposobów na uatrakcyjnienie oferty studiów magisterskich dla absolwentów/ek etnologii zostały wymienione przede wszystkim: zajęcia User Experience, z analizy

danych jakościowych, z użycia programów do obróbki danych, praktyki ułatwiające studentkom/om wejście na rynek pracy. (“...nie mówię o ‘urynkowaniu studiów ofc’, ale jakieś kursy z User Experience czy możliwość staży byłaby na pewno super.”) Generalnie wysoko oceniano dawanie osobom studiującym możliwości “robienia rzeczy... poza po prostu wypełnianiem programu studiów.”

Niektóre osoby sugerowały również zwiększenie ilości zajęć/punktów ECTS dotyczących pracy magisterskiej tak, żeby osoby studiujące miały więcej czasu na jej napisanie. Pojawiły się też propozycje wprowadzenia interdyscyplinarnych zajęć umożliwiających poznanie innych perspektyw teoretycznych. (A także: “Realizacja projektów przy współpracy z innymi podmiotami: Uczelniami, organizacjami, firmami itp.

Przykłady:

https://usosweb.us.edu.pl/kontroler.php?_action=katalog2/przedmioty/pokazPrzedmiot&kod=05-SO-MR-S1-BJ

https://usosweb.uw.edu.pl/kontroler.php?_action=katalog2/przedmioty/pokazPrzedmiot&kod=3002-KON2019K26”).

Pośrednio wyartykułowany był pomysł większej rotacji zajęć (“bardzo mi się opłacała przerwa pomiędzy licencjatem a studiami magisterskimi. Dużo się w międzyczasie zmieniło w instytucie i dzięki temu poznałam nowych prowadzących i była nowa oferta zajęć.”).

Większość osób wypełniających kwestionariusz nie wiedziała, jak uatrakcyjnić ofertę studiów magisterskich dla absolwentek/ów innych kierunków. Wśród sugestii uatrakcyjnienia pojawiło się: wprowadzenie badań terenowych z możliwością konsultacji z ich prowadzącym, zajęć z metodyki (również poprzez udostępnienie osobom ze studiów magisterskich zajęć z I stopnia) i analizy materiału. Część osób wymieniało również te same sposoby, co w pytaniu o uatrakcyjnieniu studiów II stopnia dla absolwentek/ów studiów pierwszego stopnia na kierunku Etnologia. Na pomysł stworzenia studiów II stopnia we współpracy z innym kierunkiem studentki i studenci zareagowali entuzjastycznie, wymieniając jednak jako potencjalnych „współpracowników” chyba wszystkie możliwe instytuty (wymienione zostały: urbanistyka, socjologia, ISNS, IKP, AL, psychologia, lingwistyka stosowana, anglistyka, kognitywistyka, pedagogika, geografia, ASP, ochrona środowiska, filozofia, ekonomia czy nawet matematyka i informatyka). Najczęściej powtarzał się Instytut Socjologii oraz Instytut Kultury Polskiej. Osoby studiujące niemal jednogłośnie sądzą, że studia II stopnia pozwalają im zapoznać się z najnowszymi trendami w antropologii.

● PROSEMINARIUM

Spośród osób uczęszczających na proseminarium magisterskie 9 zapisane było na ogólne, a 5 na terenowe. Opinie na temat proseminariów są mocno podzielone. Pojawiały się zarówno głosy, że pomogło ono wykształcić warsztat terenowy oraz w

prowadzeniu badań, jak i takie, że powinno się z niego zrezygnować, gdyż stanowiło jedynie kolejną rzecz do zaliczenia. ("Zrezygnować z proseminarium - niestety są to zajęcia nieprzemyślane i po prostu się nie sprawdzają."). Wśród słabych stron proseminarium magisterskiego wymieniane były brak programu i pomysłu na te zajęcia, jak również jego niespójność z tematyką prac magisterskich. Wśród mocnych stron (1 odp.) wspomniana była synergia między lekturami z proseminarium a tematyką pracy mgr. (przy różnych badaniach). Studentki/ci w większości nie umieli konkretnie określić relacji między proseminarium a seminarium magisterskim. Tylko jedna z osób chwaliła sobie, że udało jej się skupić na tym samym temacie na proseminarium i seminarium magisterskim.

● FAKULTETY

Jeśli chodzi o ofertę fakultetów na studiach magisterskich wielokrotnie przewijała się uwaga, że większość ciekawych przedmiotów studentki/ci wyrobili już podczas studiów I stopnia. Jako ich zaletę studentki/ci wymieniali swobodę oraz możliwość dopasowania ich do indywidualnych zainteresowań. Oprócz poszerzenia oferty dydaktycznej, tak aby absolwentki/ci studiów licencjackich mieli na co chodzić, osoby wypełniające ankietę sugerowały - po raz kolejny - wprowadzenie zajęć z UX. System łączenia fakultetów dla studiów licencjackich i magisterskich większość osób ocenia raczej dobrze. Studentki/ci zwracali uwagę na problemy wynikające z różnicy posiadanej wiedzy między osobami z danych stopni i lat (co może prowadzić do onieśmienia studentek/ów studiów licencjackich i znudzenia u osób z II stopnia), jednak zauważali też korzyści płynące ze wspólnej dyskusji oraz możliwości uczenia się od siebie nawzajem. Pojawiły się sugestie wprowadzenia kilku przedmiotów tylko dla studiów magisterskich lub zapewnienia osobom studiującym na II stopniu większości miejsc na fakultetach do nich skierowanych.

● PRAKTYKI

Większość osób studiujących popiera wprowadzenie praktyk zawodowych (nie tylko na poziomie studiów magisterskich, ale i licencjackich), chociaż pojawił się głos, że przeszkadzałyby to w badaniach terenowych. Wśród propozycji instytucji, z którymi moglibyśmy nawiązać współpracę pojawiły się organizacje pozarządowe, branża User Experience, biznes/startupy, domy/instytucje kultury czy urzędy miejskie. Z nazwy zostały wymienione takie miejsca jak: "Pracownia Etnograficzna", "Kuchnia Konflikty", "Towarzystwo Inicjatyw twórczych E", "Muzeum Etnograficzne", "Centrum Wielokulturowe" oraz "Fundacja Rozwoju Oprócz Granic". Propozycja warsztatów na temat perspektyw pracy po etnologii również została przez studentki/ów entuzjastycznie przyjęta.

Część II - ankiety wykładowców

Mamy 9 wypełnionych ankiet (na 26 wykładowców), zatem ankiety wypełniła trochę ponad jedna trzecia kadry dydaktycznej.

1. STUDIA LICENCJACKIE

• PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE

W ankietach pojawiły się pomysły wzbogacenia ich oferty przez wprowadzenie następujących przedmiotów: "historii społecznej Polski" lub "Etnografii i etnologii Polski wczoraj i dziś" z uwzględnieniem pograniczy i krajów sąsiednich; zajęć o narodzie i nacjonalizmie; etnografii regionalnej zapoznającej studentów z różnymi zakątkami świata i specyfiką antropologicznych monografii; zwiększenia godzin dla zajęć "Klasyczne teksty antropologiczne", "Etnologii Europy" (pojawił się głos, że to był bardzo ciekawy przedmiot, który warto przywrócić); zajęć poświęconych czytaniu całych monografii etnograficznych; zajęć poświęcone współczesnym debatom w antropologii społeczno-kulturowej; zajęć dotyczących etyki badań.

Pojawił się głos, że całość oferty powinien wynikać ze spójnej wizji i ustalenia w naszym zespole obowiązującego kanonu, z jakim studenci powinni się zapoznać

• LABORATORIUM

Wykładowczynie i wykładowcy bardzo silnie akcentują konieczność prowadzenia badań stacjonarnych, wyraźnie odrzucając możliwość ich realizacji w Internecie. Pojawiały się głosy, żeby laboratoria były bardziej promowane poza Instytutem i wśród studentów (2 głosy), a także, aby wykładowcy spoza Instytutu, prowadzący laboratorium po raz pierwszy, odbywali krótkie przeszkolenie u osób mających za sobą lata doświadczeń w prowadzeniu laboratoriów (pojawił się nawet jeden głos, żeby osoby spoza Instytutu nie prowadziły u nas laboratoriów samodzielnie, a jedynie pod kierunkiem kogoś od nas). Wysłunięto postulat uwspólniania do pewnego stopnia wymagań metodologicznych stawianych studentom, gdyż zdarzają się zbyt duże rozbieżności w tym zakresie i niedopracowane obszary.

W ankietach pojawiły się też postulaty zmian w zasadach rozliczenia laboratorium, a wśród nich: propozycja prowadzenia laboratorium do końca 3 roku (w tym trybie podsumowanie prac grupy odbywałoby się w maju), zdecydowanie przeważa propozycja, żeby ta sama osoba prowadziła laboratorium i seminarium licencjackie (choć pojawił się jeden głos, że czasem zmiana jest dobra). Zaproponowano: podwójne pensum za laboratoria wyjazdowe i liczne (ze względu na ich dużą czasochłonność), a także zwiększenie godzin do pensum w ostatnim semestrze prowadzenia laboratoriów; wprowadzenie zajęć/warsztatów/kilku spotkań dotyczących etyki badań (wspólnych dla wszystkich grup laboratoryjnych). Za ważną uznano możliwość popularyzowania wyników badań prowadzonych na laboratoriach i publikowania ich w specjalnych seriach wydawniczych im dedykowanym.

• MODUŁY

Zaproponowano wzbogacenie ich o antropologię środowiskową (2 głosy), antropologię seksualności, ew. medycyny (2 głosy), moduł metodologiczny; stwierdzono, że w

module L4 (słowa) może być wyraźniej zawarty teren, metodologia. Za pokrywające się moduły uznano L3 (materialność) i L7 (symboliczna); L4 (słowa) i L7 (symboliczna); L1 i L2 (etniczność i globalizacja), L1 i L9 (monografie, regiony); zaproponowano połączenie modułu religia (L6) i symbolicznej (L7). Uznano, że problemem nie są same nazw modułów, ale to, jak przyporządkowane są do nich przedmioty.

- FAKULTETY

Zaproponowano wzbogacenie ich zajęciami o: narodach i nacjonalizmie; etnografii regionów; uczącymi warsztatu pisanie; poświęconymi współczesnym debatom antropologicznym; metodologii (np. współczesne problemy metodologii antropologicznej). Zasugerowano przeniesienie do obowiązkowych zajęć przedmiotu "Etnografię Polski wczoraj i dziś". Powtarza się postulat, żeby planować fakultety z większym wyprzedzeniem, bo zdarzają się lata, kiedy ich oferta jest zbyt uboga (niektóre obszary wiedzy są niedoreprezentowane; w tym roku to antropologia religii, ze względu na to, że związane z nią wykładowczo prowadzą laboratoria).

- FAKULTETY W J. ANGIELSKIM

Są głosy, że jest ich za mało - jedynie dwa trzy semestrze. Zauważono, że studenci etnologii chętnie biorą zajęcia po angielsku, a i zapisują się na nie osoby z zewnątrz.

- WYKŁADOWCY ZEWNĘTRZNI

Głosy są podzielone: część osób uważa, że socjologię i filozofię powinni prowadzić specjaliści w tych dziedzinach wiedzy/ osoby z zewnątrz, część uważa, że należy je wykładać jako nauki pomocnicze wobec antropologii i adaptować na jej grunt (a to mogą zrobić tylko nasi wykładowcy).

- INNE PROPOZYCJE

Apel o lepszą komunikację między wykładowcami prowadzącymi zajęcia z metod badań a prowadzącymi laboratoria w kwestii zakresu problematyki i badań, jakie warto na zajęciach poruszyć; uznano, że warto nauczyć studentów analizy materiałów źródłowych (różnego typu); stwierdzono, że warto, żeby prowadzący laboratorium w danym roku akademickim wspólnie poprowadzili zajęcia dotyczące kwestii etycznych albo chociaż ustalili ich zakres.

2. STUDIA MAGISTERSKIE

- POMYSŁY NA UATRAKCYJNIENIE STUDIÓW

W ankietach pojawiły się następujące propozycje uatrakcyjnienia studiów: wprowadzenie projektów publikacyjnych/aplikacyjnych/badawczych (2 głosy), wsparcie finansowe wyjazdów indywidualnych (2 głosy), udoskonalenie seminariów magisterskich (1 głos nieokreślający, co należy w nich ulepszyć), zaproponowanie większej liczby zajęć do wyboru dedykowanych wyłącznie studiom II stopnia (1 głos),

wprowadzenie systemu tutoringu opartego na relacji mistrz-uczeń (2 głosy), oferowanie zajęć przydatnych dla rynku pracy: jakościowe badania rynkowe, media, NGO, przedmioty np. etnologia w marketingu (1 głos), wprowadzenie ścieżek, specjalizacji (2 głosy), sprowadzanie wykładowców zagranicznych (1 głos), zróżnicowanie oferty studiów II stopnia pod kątem naszych i zewnętrznych absolwentów (zajęcia wyrównawcze dla tych drugich np. mini-laboratoria, 1 głos), „Wstęp do etnologii” zamiast proseminarium, 1 głos).

● PROSEMINARIA

Jedynie jedna osoba prowadząca proseminarium wzięła udział w badaniu ankietowym. Większość głosów jest przeciwna utrzymaniu aktualnej formuły proseminariów, gdyż: kolidują z seminarium magisterskim, utrudniając studentom pisanie pracy magisterskiej; zauważono, że status proseminarium jest dla magistrantów niejasny, powinny być zlikwidowane (1 głos); powinno się zmienić ich nazwę (2 głosy); nie powinny być obowiązkowe (2 głosy); powinny być zastąpione zajęciami wyrównawczymi dla studentów nie po etnologii, są potrzebne (1 głos).

● PRAKTYKI

Jako ich miejsca wskazano organizacje oraz następujące miejsca: muzea (np. Muzeum Historyczne Miasta Warszawy, Muzeum *Polin*), organizacja pozarządowe (np. antydyskryminacyjne, prospołeczne), Radio i Telewizję, firmy badania rynku i agencje badania opinii społecznych. Zainteresowanie organizacją praktyk jest prawie zerowe (tylko 1 głos o potencjalnym zaangażowaniu się na 9, dlatego nie jest celowe organizowanie tego odgórnie). W ankietach wykładowcy okazali się raczej niechętni angażowania się w zainicjowanie współpracy z “organizacjami z otoczenia społecznego”, choć nie byli jej przeciwni.

● FAKULTETY

Wszyscy ankietowani zaznaczyli, że oferują zajęcia do wyboru i zaznaczyli, że ich prowadzenie daje im satysfakcję, gdyż: mogą testować nowe tematy, dzielić się swoimi badaniami, pasją badawczą (4 głosy) a ich pasja udziela się studentom; poszerzają horyzonty poznawcze studentów. Uznano, że warto do nich wprowadzić zajęcia o post-humanizmie oraz etnografii wielogatunkowej (2 głosy), gorące/aktualne tematy (*gender*, pandemia itd.); antropologię organizacji, antropologię instytucji, antropologię pracy, antropologię nowych technologii, Podkreślano, że pracownicy powinni proponować zgodnie ze swoimi badaniami/ zainteresowaniami (3 głosy), ale odnawiać je co jakiś czas.

● INNE UWAGI

Wysunięto propozycje: przejrzienia sylabusów pod kątem nakładających się w nich treści i luk, nadzoru Rady Dydaktycznej nad ofertą zajęć fakultatywnych na kolejny semestr, podjęcia rozmów między sobą oraz ze studentami na temat zdalnego

nauczania (potrzeby i uwagi - doskonalenia narzędzia dydaktycznych, urozmaicenia ich i dzielenia się nowymi taktykami nauczania między sobą). Reasumując, powtarzają się głosy, że za mało rozmawiamy między sobą o dydaktyce.

Część III - ankiety pracowników administracyjnych

Wśród 5 odpowiedzi, 2 to odpowiedzi studenckie (efekt pomyłki w rozesłaniu linku), tj. mamy 3 odpowiedzi (na 7) od pracowników administracyjnych.

1. STUDIA LICENCJACKIE

● LABORATORIUM

Pracownicy administracyjni chwają w ankietach laboratoria, uznając je za najważniejszy element programu studiów licencjackich. Proponują wesprzeć je zajęciami rozwijającymi warsztat pisarski, redaktorski oraz zajęciami dotyczącymi etyki badań terenowych. Za niekorzystne zjawisko uznają trudność w znalezieniu chętnych do prowadzenia laboratoriów. Oferta laboratoriów powinna być gotowa z większym wyprzedzeniem.

Większość głosów popiera rezygnację z pracy laboratoryjnej na rzecz pisania jednej pracy - licencjackiej, m.in. dlatego, że często się zdarza, że studenci nie wyrabiają się z terminowym sfinalizowaniem tej pierwszej, co sprawia, że nie mogą być zapisani na seminarium licencjackie, a jeśli zostaną nieformalnie przyjęci, piszą dwie prace równolegle, co mija się z celem. Zdaniem wypełniających lepiej napisać jedną porządną pracę niż dwie pod presją czasu. Zwracają też oni uwagę na bardzo wysokie wymagania dla prac licencjackich na etnologii („prawie doktorat”). W ankietach powtarza się postulat zwiększenia pensum wykładowców i wykładowczyń za pracę włożoną w laboratoria, na które zapisało się dużo osób

● PRZEDMIOTY OBOWIĄZKOWE

Większość głosów jest za tym, żeby ich NIE dodawać, a jeśli już to poszerzyć ich ofertę jedynie o zajęcia pomocne na rynku pracy oraz uczące pracy w ramach mini-projektów. Pojawił się także jeden postulat wzbogacenia oferty zajęć związanych z etnicznością, etnografią regionalną i kulturą materialną Pracownicy administracyjni zwrócili uwagę na to, że za dużo jest obowiązkowych zajęć prowadzonych przez wykładowców zewnętrznych.

● MODUŁY

Podział na moduły nie jest do końca jasny: niektóre zajęcia są do nich wpisywane ad hoc (np. L7, w którym były zajęcia o "warszawskich ostańcach" [kamienicach], "antropologia przestrzeni bliskich - miasta i życie w mieście", albo L4, który można zaliczyć warsztatem redaktorskim albo translatorium zamiast antropologią słowa i literatury). W zasadzie tylko pierwsze dwa i ostatnie dwa moduły są w miarę jednoznaczne (choć ciężko rozdzielić L5 od L2...) - L4 – nie do końca zajęcia

odpowiadają opisowi - L2 i L5 – czy nie to samo? - pojawiła się propozycja ich połączenia - L5 – można rozdzielić. Pojawiły się propozycje wzbogacenia modułów w następujące obszary wiedzy: antropologia krajobrazu, antropologia post-humanistyczna, cielesność, *gender studies*.

- FAKULTETY

Pojawiła się propozycja, żeby ofertę fakultetów poszerzyć o zajęcia z “Azji kontynentalnej”. Uznano, że przedmioty fakultatywne za często się powtarzają; należy je powtarzać cyklicznie co dwa lata, a nie co rok.

- WYKŁADOWCY ZEWNĘTRZNI

Jeżeli chodzi o zajęcia prowadzone przez wykładowców zewnętrznych, to socjologia i filozofia są dobrze oceniane, natomiast za pomyłkę w ofercie zajęć uznano technologie informatyczne.

2. STUDIA MAGISTERSKIE

- ZALETY STUDIÓW

Za ich mocną stroną uznano "wolność w wyborze tematu" i samodzielne prowadzenie badań (ale nie wszyscy studenci są na taką samodzielność gotowi).

- POMYSŁY NA UATRAKCYJNIENIE STUDIÓW

Pojawiły się głosy, że studia magisterskie powinny być realizowane ścieżką seminariów magisterskich z bardziej wyeksponowanymi specjalnościami/tematyką oraz że formą uatrakcyjnienie studiów może być nawiązanie współpracy z innym kierunkiem na UW np. – socjologią, psychologią, marketingiem, UX, kierunkami technicznymi. Jeden głos zwraca uwagę na strategiczną konieczność podkreślania wyjątkowości etnologii i za lepszą formułę od łączenia kierunków uznaje organizowanie wspólnych inicjatyw np. konferencji.

- PROSEMINARIA

Generalnie uznano proseminaria w ich aktualnej postaci za pomyłkę: ich rola w programie jest niejasna, nie wiadomo, jaka jest relacja między seminarium magisterskim a proseminarium. Pojawił się jeden głos uznający je za ciekawe. Zauważono, że niejasna jest kwestia ich rozliczenia: niektórzy prowadzący przed wpisaniem zaliczenia egzekwują od studentów zrealizowanie praktyk terenowych, chociaż formalnie proseminaria są rozliczane jako 60 godz. odbytych w sali. Dostrzeżono rozbieżność między ideą powołania proseminariów jako mini-laboratoriów pomocnych w wyborze tematu badań do pracy magisterskiej (zob. opis na stronie Instytutu

<https://www.etnologia.uw.edu.pl/wokol-etnologii/przedstawiamy-przelomowy-program-studiowmagisterskich-proseminaria-badawcze>), a tym jaka jest ich rola w

praktyce. Zauważono, że niestety często stają się kolejnym obciążeniem dla studentów, którzy mają swój własny pomysł na pracę w momencie rozpoczęcia studiów i nie chcą się rozpraszać prowadzeniem równoległych badań na inny temat.

- KANON WIEDZY

Brakuje przedmiotów pozwalających na wczucie się w klimat dyscypliny.

- FAKULTETY

Pracownicy i pracowniczki administracyjne uważają, że lepiej ich więcej nie dokładać do puli zajęć obowiązkowych na studiach magisterskich, bo w sytuacji absencji prowadzącego obowiązkowy przedmiot pracownika, nie ma go kto zastąpić.

- PRAKTYKI

W ankietach ceniona jest możliwość ich odbywania.

B. Ewaluacja procesu dyplomowania na kierunku podstawie recenzji publikowanych w systemie APD

Skład Komisji: Anna Malewska-Szałygin, Piotr Cichocki

Ocena ogólna: Prace dyplomowe zarówno magisterskie, jak i licencjackie są oceniane rzetelnie. Recenzje zwykle są rozbudowane i wyczerpujące, procedury dyplomowania są prowadzone prawidłowo, komisje egzaminacyjne powoływane są zgodnie z wymogami na UW, pytania egzaminacyjne są zróżnicowane i na wysokim poziomie.

Ocena według kolejnych punktów szablonu recenzji w APD:

1. Czy treść pracy odpowiada tematowi określoneemu w tytule?

Większość odpowiedzi jest krótka i oczywista. Trudno to zmienić, przy tak zadanym pytaniu kwestionariusza. Niemniej powinny zostać wskazane ewentualne rozbieżności między zawartością pracy a głównymi pojęciami teoretycznymi użytymi w tytule.

2. Ocena układu pracy, podziału treści, kolejności rozdziałów, kompletności tez itp.

Recenzenci odpowiadając na to pytanie najczęściej oceniają strukturę pracy zastanawiając się czy praca realizuje typowy schemat pracy akademickiej. Rzadko, a szkoda, zastanawiają się nad kompletnością tez. Oceny recenzentów często dotyczą proporcji pracy (czy nie zawiera zbyt obszernie relacjonowanej literatury przy zdawkowej analizie materiałów). Prawidłowa konstrukcja pracy powinna obejmować: zaplecze teoretyczne, problematyzację tematu/pytanie badawcze, opis przeprowadzonych badań, w tym zastosowane metody i precyzyjny opis grupy badanej oraz terenu, a wreszcie: analizę/interpretację materiałów źródłowych (dominującą objętościowo) oraz klarowne i niebanalne wnioski. Ten schemat studenci powinni opanować w czasie studiów.

3. Merytoryczna ocena

Recenzenci często streszczają pracę, rzadziej podejmują dyskusję z tezami pracy czy proponowanymi przez autorów tropami interpretacji, co należałoby zalecać. Prawidłowa ocena merytoryczna powinna dotyczyć: prawidłowości opisu przeprowadzonych badań (wraz z opisem zastosowanych metod i grupy badanych), właściwego doboru zaplecza teoretycznego i rzetelności opracowania stanu badań, jasności problematyzacji tematu, a następnie skuteczności w stosowaniu pojęć i założeń teoretycznych w procesie analizy źródeł. Recenzent powinien ocenić umiejętność sformułowania i uargumentowania klarownych wniosków, w uzasadnionych przypadkach prowadzących do pojęcia dyskusji z zastanym zapleczem teoretycznym. Ocenę merytoryczną można potraktować również jako niebezpośrednie wskazówki udzielane studentowi lub studentce, dotyczące mocnych stron jego lub jej warsztatu, co może być przydatne przy planowaniu dalszych studiów lub kariery zawodowej.

4. Czy i w jakim zakresie praca stanowi nowe ujęcie?

Tu oceny są zróżnicowane: jedni oceniają, że w sytuacji, gdy dyplomant sam wytwarza źródła praca zawsze jest nowatorska, inni piszą o nowości względem stanu badań. Niewielu recenzentów ocenia aktualność stosowanego przez autorów zaplecza teoretycznego.

5. Charakterystyka doboru i wykorzystania źródeł

Niektórzy recenzenci zamiast o źródłach piszą o literaturze przedmiotu. Prawidłowa odpowiedź na to pytanie powinna zawierać ocenę metodyki oraz adekwatności zastosowanych technik badawczych do pytania badawczego. Należy zalecać poszerzanie bazy źródłowej wychodzące poza wywiady narracyjne (otwarte, pogłębione). Odpowiedzi pojawiające się w tym punkcie ujawniają brak zgody dotyczącej wymaganej ilości wywiadów uznawanych za wystarczającą bazę źródłową pracy dyplomowej, Brakuje też zasad zapisywania notatek terenowych.

6. Ocena formalnej strony pracy (poprawność języka, opanowanie techniki pisania pracy, spis rzeczy, odsyłacze)

Tu pojawiają się oceny języka pracy, a niekiedy brakuje informacji o tym, czy dyplomant prawidłowo sporządził bibliografię i odsyłacze oraz aneksy takie, jak spis wywiadów i obserwacji.

7. Sposób wykorzystania pracy (publikacja, udostępnienie instytucjom, materiał źródłowy)

Najczęściej spotykaną odpowiedzią jest „archiwum IEiAK”. Należy zalecić sugerowanie, aby pracę udostępnić instytucjom lub organizacjom. W szczególnych przypadkach (prace bardzo dobre i celujące) można zalecić publikację wraz z sugestią periodyku.

8. Inne uwagi

Zwykle ich brak, choć niektórzy recenzenci korzystają z tego punktu formularza by zaprezentować atuty studentów.

9. Pracę oceniam jako ...

Ocena wyrażona słownie.

10. Ocena wyrażona cyfrą. Oceny końcowe rzadko różnią się bardziej niż o pół stopnia.

Różnicę ocen do wysokości jednego stopnia należy negocjować w ramach komisji dyplomowej.

C. Podsumowanie wyników wewnętrznej ankiety ewaluacyjnej przygotowywanej przez Samorządu Studentów I EiAK oraz sposobu egzaminowania na kierunku

Skład Komisji: Renata Hryciuk, Wojciech Lipiński, Helena Patzer

1. Ankiety ewaluacyjne

Część ilościowa

Średnia ocen ilościowych dla poszczególnych przedmiotów w semestrze zimowym (w skali od 1 do 5) waha się od 3,75 do 4,98. Większość przedmiotów uzyskało średnią ocenę powyżej 4,5.

Nie bierzemy w tym zestawieniu pod uwagę ankiet z semestru letniego, ponieważ trudno uznać je za reprezentatywne. W trakcie tego semestru nastąpiło nieoczekiwane przejście na zdalne nauczanie, informacja o możliwości wypełnienia ankiet w systemie USOS dotarła do studentów późno, wszyscy byli zmęczeni wypełnianiem czegokolwiek w komputerze, w efekcie w przypadku większości przedmiotów ankiety wypełniła niewielka część uczestników zajęć. Ponadto na ocenę zajęć mogła wpłynąć wymuszona zmiana formy ich prowadzenia. Dlatego w ankietach z semestru letniego braliśmy pod uwagę wyłącznie uwagi opisowe dotyczące zdalnej formy prowadzenia zajęć, o czym w dalszej części raportu.

Część opisowa:

Pozytywne strony zajęć:

- nowe, ważne tematy – studenci doceniają zajęcia pracowniczek i pracowników, a także osób spoza instytutu prezentujących nowe tematy i podejścia
- sposób prowadzenia zajęć – wiedza i zaangażowanie prowadzących, charyzma, umiejętna komunikacja, jasne formułowanie wymagań, otwartość na dyskusje
- materiały dodatkowe – prezentacje, filmy itp.

Negatywne strony zajęć:

- Sposób prowadzenia zajęć – monotony, nużący
- zbyt mało urozmaicona forma zajęć, za mało interakcji, dyskusji

- problemy z organizacją zajęć – chaos organizacyjny, przedłużanie zajęć, natłok informacji, odwoływanie zajęć
- za duża ilość tekstów, w pojedynczych przypadkach zbyt trudne teksty angielskojęzyczne

Sugestie dotyczące udoskonalenia zajęć:

- zwiększenie zaangażowania uczestników zajęć (praca w grupach, dyskusje)
- zmiany formy zaliczenia (esej lub prezentacja zamiast egzaminu/zaliczenia)
- mniej tekstów, więcej materiałów dodatkowych (filmy, prezentacje)
- uwagi organizacyjne, np. wcześniejsza godzina, teczka z tekstami w bibliotece

Uwagi dotyczące zdalnej formy prowadzenia zajęć:

- źle oceniano ogólne ograniczenie kontaktu z prowadzącymi
- korzystanie z platformy uniwersyteckiej czy przesyłanie lektur bez spotkań/wykładów online zazwyczaj (choć nie zawsze) było źle oceniane. Łagodziły tę ocenę sytuacje, gdy pozostawiane na platformie materiały były zróżnicowane (filmy, prezentacje, nie tylko teksty).
- najwięcej pozytywnych ocen dotyczących zdalnej formy nauczania otrzymały zajęcia „Antropologia płci i seksualności”

Uwagi komisji dotyczące konstrukcji ankiety opracowanej przez Samorząd Studentów

- kontrowersje wzbudza szczególnie punkt 5 w części ilościowej: „Mogę stwierdzić, że na zajęciach zostały przekazane wiadomości poszerzające mój światopogląd”. Część studentów pomija ten punkt nie wystawiając żadnej oceny, inni opatrują go dodatkowo np. znakiem zapytania.
 - przejrzena i drobnych poprawek wymaga angielskojęzyczna wersja ankiety
- Warto byłoby się zastanowić czy przy okazji wprowadzania tych drobnych zmian nie chcemy przemyśleć na nowo całej formy ankiet.

2. Ocena sposobu egzaminowania

Prowadzące i prowadzący zajęcia stosują różne formy zaliczenia przedmiotów: egzaminy/zaliczenia pisemne w formie testów lub pytań otwartych, eseje, projekty, raporty, prezentacje grupowe i indywidualne.

Większość studentów uzyskuje zaliczenia w pierwszym terminie. Drugi termin egzaminów wykorzystywany jest jedynie w przypadku niektórych zajęć i dotyczy zazwyczaj niewielkiej ilości studentów.

Brak informacji o sytuacjach konfliktowych i egzaminach komisyjnych.

Ze znikomej ilości uwag dotyczących zaliczeń/egzaminów, jakie znajdują się w ankietach ewaluacyjnych wynika, że studenci cenią sobie jasne i z odpowiednim wyprzedzeniem podawane zasady zaliczeń/egzaminów, ponadto w pojedynczych przypadkach pojawiają się propozycje zmiany formy zaliczenia przedmiotu z egzaminu na esej lub prezentację.